

Skötselplan för del av naturreservatet Tysslingen i Örebro kommun

Långhornsbi på maskros vid Tysslingen. Foto: Jesper Pietsch.

Denna skötselplan utgör ett komplement till skötselplaner som fastställts av Länsstyrelsen 2019-04-16 (dnr 511-4207-2015) och 2019-05-06 (dnr 511-2423-2019). Dessa planer avses så småningom omarbetas till ett samlat dokument för hela Tysslingens naturreservat.

De skötselområden och åtgärder som beskrivs i denna skötselplan avser endast den del av naturreservatet Tysslingen som ingår i beslut 2023-12-06, dnr 511-2996-2022.

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatsbeslutet.

Skötselplanen är upprättad av Michael Andersson.

Allmän del

Naturförhållanden

Reservatsområdet utgörs av öppen mark utan påtaglig träd- och buskvegetation, som sluttar österut mot Tysslingens strandängar. Området används vid bildandet av reservatet för vallodling och nyttjas även för bete av nötkreatur.

Historisk markanvändning

Gamla historiska kartor visar att reservatet utgjorts av ängs- och åkermark under lång tid. Större delen av ytan är markerad som slåtteräng på häradskartan från 1860-talet och endast en mindre yta (0,2 hektar) i områdets nordvästra del utgjorde åkermark. En slingrande bäckfåra sträckte sig längs den södra reservatsgränsen.

I laga skifte för Egersta år 1866 lades mark ut för att flytta och räta bäcken från dess dåvarande slingrande lopp i traktgränsen mellan Gymninge och Egersta.

Ekonomiska kartan från 1950-talet visar att området i sin helhet brukades som åker och att bäcken hade letts om från sitt slingrande lopp till den nuvarande kanalen direkt norr om den norra reservatsgränsen.

År 2016 användes cirka $\frac{3}{4}$ -delar av åkern för vallodling och resten för odling av energiskog. Energiskogen skördades och under sommaren 2017 frästes dess stubbar och rotsystem maskinellt, för att permanent ta bort videbuskarna. Området har därefter använts till vallodling och bete.

Prioriterade bevarandevärden

Befintliga naturvärden är knutna till områdets värde för fågel- och insektsfauna som förekommer i Tysslingens naturreservat. Både våtmarksfåglar och pollinerande insekter födosöker i området. Gäss brukar t.ex. rasta på åkervallen vår och höst och särskilt blåsgås och spetsbergsgås nyttjar då området i öster närmast strandängarna.

Området angränsar Natura 2000-området Tysslingen, som är utpekat enligt EU:s fågeldirektiv för en rad fågelarter och enligt EU:s livsmiljödirektiv för livsmiljöerna *3150 naturligt näringsrika sjöar* och *6410 fuktängar*.

Området har ett visst värde för friluftslivet (fågelskådning) för besökare till naturreservatet Tysslingen.

Anläggning av en slingrande bäckfåra kommer tillföra området en livsmiljö och omställningen från vallodling till permanent örtrik gräsmark likaså. Dessa kommer att utgöra prioriterade bevarandevärden efter genomförandet av åtgärderna i skötselplanen.

Källor

1. Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
2. Ekonomiska kartan, 1950-tal.
3. Häradskartan, 1860-tal.
4. E-post 2023-03-03 med information om laga skifte 1866 i Egersta, från lantmätare Linda Jonsson, Lantmäterimyndigheten, Örebro kommun.
5. Lantmäteriets digitala fastighetsregister, läst 2023-08-11.
6. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0 240156 Tysslingen, fastställd av Länsstyrelsen 2018-01-16 (dnr 511-212-2017).
7. Skötselplan för naturreservatet Tysslingen, Örebro kommun, fastställd av Länsstyrelsen 2019-04-16 (dnr 511-4207-2015).

Plandel

Efter anläggandet av den nya bäckfåran kan planen behöva omarbetas för att stämma bättre med de nya förutsättningarna i området.

Reservatsområdet indelas i följande skötselområden:

- A. Bäck och örtrik gräsmark,
- B. Skötselväg,
- C. Anordningar för besökare.

Skötselområde A, bäck och örtrik gräsmark (4,8 ha)

Bevarandemål

Genom området slingrar en bäck i en grund bäckdal. Bäckens meandrar fritt och dess lopp kan förändras genom vattnets naturliga verkan på omgivande mark.

Hydrologin ska efter skapandet av den nya bäcken vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande diken eller körspår som medför negativ påverkan.

Bäckens omges av permanent, slåttad och/eller betad örtrik gräsmark. Gräsmarken sköts så att den är gynnsam för markhäckande fåglar som t.ex. vaktel och kornknarr. Den örtrika gräsmarken har en rik förekomst av ärtväxter och andra blommande örter som är gynnsamma för fjärilar och vilda bin, som t.ex. sexfläckig bastardsvärmare, klöverhumla och mosshumla, under större delen av våren och sommaren.

Området ska vara öppet och busk- och trädskikt får endast finnas i mycket liten omfattning.

Följande typiska arter ska förekomma i området: tofsvipa, ängspiplärka, sydlig gulärta, långhornsbi, haghumla, backhumla och vallhumla.

Skötselåtgärder

Nyskapande av slingrande bäck:

- Ansökan till mark- och miljödomstol om tillstånd att omskapa bäck.
- Ansökan om medel till anläggning av ny bäckfåra.
- Genomförande av grävningsarbeten.
- Insådd av lämpliga inhemska växter på blottad jord efter grävarbeten.
- Uppföljning av utförda åtgärder ett år efter grävning.
- Eventuell kompletterande grävning eller andra åtgärder.

Örtrik gräsmark, skötsel före nyskapande av slingrande bäck:

- Årlig skörd av vall och/eller bete.

Örtrik gräsmark, skötsel efter nyskapande av slingrande bäck:

- Omläggning från åkervall till örtrik permanent gräsmark, t.ex. genom insådd av inhemska växtarter med hög andel blommande växter som gynnar vildbin, t.ex. ängsskallra, vädcklint, rödklöver och andra ärtväxter.
- Årlig slåtter och skörd av slagen vegetation tidigast från 15:e juli.
- Bete från tidigast den 15:e juli.
- Vid behov röjning av igenväxningsvegetation.

Skötselområde B, skötselväg (0,3 ha)

Bevarandemål

Ett markområde om högst fyra meters bredd utgör skötselväg i reservatsområdet. Vägen följer den södra reservatsgränsen och har den sträckning som visas i skötselplanekartan. Skötselvägen sköts som gräsmark och hålls farbar för motorfordon.

Skötselåtgärder

- Årlig hävd genom bete och/eller klippning.
- Vid behov röjning av sly.
- Uppsättning och underhåll av grind och/eller bom.
- Vid behov inom reservatsskötseln kan vägen hårdgöras för att möjliggöra skötselåtgärder i reservatet.

Skötselområde C, anordningar för besökare (0,05 ha)

Reservatsområdet ligger längs länsväg 732 mellan Tysslinge och Frösvidal på västra sidan om sjön Tysslingen. I reservatet finns vid bildandet inga anläggningar för besökare och platsen är tämligen otillgänglig, men trots det har fågelskådare upptäckt att området har naturupplevelser att erbjuda, särskilt vår och höst när gäss och andra våtmarksfåglar rastar på strandängarna och de intilliggande åkervallarna. Tysslingens naturreservat som helhet är välbesökt av allmänheten.

Tysslingens naturreservat ligger i nivå 5 avseende friluftsanordningar för besökare, enligt fastställt nivåläggningsdokument dnr: 512-504-2014.

”Nivåläggning” är ett sätt för Länsstyrelsen att prioritera omfattningen på anordningar för besökare i naturreservat, i länets statliga naturreservat. Nivå ett är den lägsta nivån och nivå fem är den mest omfattande, som ofta innebär att det i reservatet finns t.ex. torrklöset och anordningar för personer med funktionshinder.

Bevarandemål

Naturreseptatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva Tysslingens naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om reservatet och beredas möjlighet att uppleva området natur och djurliv, detta kan komma att inkludera följande åtgärder, som anläggs i mån av tillgängliga medel inom reservatsförvaltningen:

- Informationstavla med karta,
- parkeringsplats,
- utsiktsplats t.ex. genom uppläggning av en kulle som besökare kan stå på för att se ut över området eller genom byggnation av en plattform,
- en tydlig stig som leder besökare mellan parkering och utsiktsplats (för att minimera störningar på djurlivet i området),
- stängsel för att styra besökare och minimera störningar på djurlivet i området,
- årlig tillsyn och vid behov underhåll av anläggningar för besökare.

Eventuella anordningar för besökare kommer anläggas tidigast i samband med anläggandet av den nya bäckfåran. Vilka av ovan nämnda anordningar som kommer i fråga kan preciseras vid en revidering av skötselplanen.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länsstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte sker inom ramarna för Länsstyrelsens arbete med uppföljning av skyddad natur. Länsstyrelsen har för avsikt att framöver ta fram dokumentet *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Om mera kostnadskrävande restaureringsåtgärder genomförs i reservatet (över 200 000 SEK) ska dessa följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.